

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO W OPARCIU O PROGRAM *NOWE Słowa na start* M. Derlukiewicz

KLASA VIII – 2025/2026

Treści nauczania		dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Kształcenie literackie i kulturowe	Lektura Uczeń:	Zna dłuższe teksty literackie we fragmentach. Wskazuje elementy świata przedstawionego. Przeważnie podejmuje próby omawiania podstawowych zagadnień.	Na ogół wypowiada się na tematy związane z przeczytaną lekturą. Rozróżnia pojęcia związane z tekstem literackim i je rozumie. Rozróżnia pojęcia: realny, fikcyjny, fantastyczny, fabularny, niefabularny. Niekiedy potrafi określić wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich.	Dobrze zna omawiane teksty. Potrafi sformułować opinię dotyczącą lektury. Rozpoznaje w tekście literackim symbol, alegorię. Wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty.	Samodzielnie referuje problematykę omawianych utworów. Odczytuje w tekście symbol, alegorię i określa funkcję. Dokonuje oceny postępowania bohaterów, przebiegu zdarzeń, itp. Wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, społeczny, historyczny, kulturowy.	Bezbłędnie określa problematykę omawianego utworu. Perfekcyjnie ocenia postępowanie bohaterów, uzasadniając cytataми, przykładami z lektury. Świadomie wnioskuje na podstawie treści lektury, rozumie zależność zdarzeń.
	Poetyka Uczeń:	Niekiedy podaje podstawowe wyznaczniki wiersza i prozy. Czasami potrafi zreferować treść wiersza. Na ogół wskazuje poznane w kl. IV-VII środki stylistyczne. Stara się rozróżniać wiersz stroficzny, ciągły, biały.	Przeważnie rozróżnia: narratora w gatunku mieszanym, postać mówiącą, autora. Opisuje porządek przestrzenny w wierszu: wers, strofa, rym, rytm, Rozróżnia ujęcie dosłowne od metaforycznego.	Wskazuje i nazywa poprawnie poznane środki poetyckie w wierszu. Rozpoznaje i dobrze nazywa rodzaje rymów i wiersza. Podaje cechy liryki pośredniej i bezpośredniej. Prawidłowo określa w tekście literackim funkcje środków poetyckich.	Dokładnie wyjaśnia sens metafory. Prawidłowo określa funkcję poznanych środków stylistycznych w utworze. Rozumie i wyjaśnia funkcje środków poetyckich w utworze.	Samodzielnie analizuje i interpretuje utwory, uwzględniając intencje twórcy i konteksty interpretacyjne. Perfekcyjnie porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich. Bezbłędnie wykorzystuje wiedzę o języku w analizie tekstów kultury.

		Zna pojęcia: neologizm, inwokacja, ironia, komizm.	Czasami poprawnie określa rodzaje liryki. Na ogół rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, inwokację, ironię.			Twórczo wykorzystuje posiadaną wiedzę literacką w interpretacji tekstów kultury. Trafnie formułuje własne hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je w sposób przekonujący. Często podejmuje dyskusję na temat wartości i problemów zawartych w tekstach kultury.
Gatunki literackie	Uczeń:	Na ogół rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat oraz z pomocą rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: powieść, komedia, fraszka, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia, komedia . Zna podstawowe cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów. Zna ogólne pojęcie: literatura faktu. Niekiedy potrafi wymienić gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł.	W miarę dobrze rozumie pojęcia: epika, liryka, dramat. Przeważnie potrafi rozpoznać gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł. Określa podstawowe cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów. Przypisuje w miarę poprawnie czytany utwór do odpowiedniego rodzaju. Wymienia podstawowe cechy gatunkowe czytanych utworów literackich.	Dobrze posługuje się pojęciami związanymi z poszczególnymi rodzajami i gatunkami literackimi. Na ogół prawidłowo wskazuje i nazywa podstawowe cechy gatunkowe czytanych utworów literackich. Określa cechy literatury faktu, podaje przykłady dzieł i autorów.	Świadomie posługuje się poznanyimi pojęciami. Bezbłędnie potrafi zaklasyfikować tekst do określonego gatunku, podając cechy. Samodzielnie podaje przykłady utworów należących do poszczególnych rodzajów, gatunków literackich. Wskazuje autora. Klasyfikuje gatunki dziennikarskie, podaje podstawowe cechy danego gatunku.	Bezbłędnie nazywa cechy gatunkowe, ilustrując przykładem z utworu. Zawsze potrafi porównać i dokładnie wskazać cechy gatunkowe poznanych utworów.
Wiedza o kulturze		Czasami odróżnia specyfikę różnych	Niekiedy określa wartości estetyczne	Świadomie posługuje się pojęciami związanymi z różnymi tekstami kultury.	Świetnie rozumie całość przekazów kulturowych,	Zawsze samodzielnie analizuje i interpretuje teksty kultury, uwzględniając

	Uczeń:	tekstów kulturowych niewerbalnych. Podejmuje próby interpretacji dzieł sztuki.	poznawanych tekstów kultury . Zna podstawowe pojęcia związane z różnymi przekazami kultury. Interpretuje dzieła sztuki z pomocą nauczyciela.	Prawidłowo znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.	zauważa relacje między detalami. Bardzo dobrze rozumie cel nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych w tekstach współczesnej kultury popularnej.	intencje twórcy i konteksty interpretacyjne. W sposób oryginalny prezentuje własne przemyślenia i refleksje. Świadomie posługuje się podstawowymi pojęciami związanymi z różnymi przekazami.
Kształcenie językowe	Wypowiedzenie Uczeń:	Czasami określa rodzaj wypowiedzenia ze względu na cel wypowiedzi i liczbę orzeczeń. Przeważnie zna części zdania, z pomocą rozpoznaje rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie oraz wypowiedzenie wielokrotnie złożone.	Z pomocą rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone. Niekiedy odróżnia rodzaj orzeczenia i podmiotu. Rzadko omawia sposób wyrażania podmiotu i orzeczenia oraz nazywa określenia podmiotu i orzeczenia.	Prawidłowo stosuje różne rodzaje wypowiedzeń, w tym imiesłowny równoważnik zdania, i przekształca wypowiedzenia.	Bardzo dobrze rozumie funkcję imiesłownego równoważnika zdań. Świadomie i celowo stosuje różne rodzaje wypowiedzeń.	Świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści programowych w wypowiedziach ustnych i pisemnych. Bezbłędnie stosuje interpunkcję w zdaniu pojedynczym i złożonym.
	Słowotwórstwo Uczeń:	Czasami rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny oraz rodzinę wyrazów. Tworzy w miarę poprawnie rodzinę wyrazów od danego słowa.	Niekiedy w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant. Z pomocą wskazuje rdzeń. Przeważnie potrafi wyjaśnić pisownię wyrazów poprzez odwołanie się do wiadomości ze słowotwórstwa.	Prawidłowo tworzy kilka wyrazów pochodnych będących różnymi częściami mowy. Wskazuje w miarę dobrze funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym.	Bardzo dobrze zna zasady tworzenia wyrazów złożonych.	Doskonale potrafi opisać budowę słowotwórczą wyrazu.

	Części mowy Uczeń:	Z dużą pomocą rozpoznaje poznane wcześniej części mowy, niekiedy określa podstawowe formy gramatyczne odmiennych części mowy. Na ogół rozpoznaje imiesłów.	Przeważnie nazywa odmienne i nieodmienne części mowy, czasami poprawnie określa wskazane formy gramatyczne. Z pomocą odróżnia i nazywa imiesłowy.	Poprawnie rozpoznaje wszystkie odmienne i nieodmienne części mowy. Poprawnie tworzy i nazywa rodzaje imiesłowów. Rozumie zasady tworzenia i odmiany imiesłowów.	Bardzo dobrze określa formy odmiennych części mowy, tworzy je, stosuje w zdaniach. Potrafi prawidłowo podać funkcję części mowy w zdaniu.	Świadomie i celowo analizuje funkcje składniowe i stylistyczne wszystkich poznanych części mowy w tekstach literackich i użytkowych. Świadomie stosuje je w celach stylistycznych i kompozycyjnych.
	Fonetyka Uczeń:	Przeważnie zna podstawowe pojęcia z fonetyki.	W miarę poprawnie rozumie mechanizm powstawania upodobień fonetycznych.	Prawidłowo wskazuje upodobnienia. Poprawnie wymawia uproszczenia. Dobrze rozumie rozbieżności między mową a pismem.	Bardzo dobrze zna pojęcia i poprawnie stosuje zasady z fonetyki.	Świetnie wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki, dostrzegając związek z zasadami ortografii.
	Ortografia i interpunkcja Uczeń:	Stara się dobrze pisać ze słuchu i stosować poznane zasady.	Zna podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne poznawane na lekcjach, stara się je stosować.	Prawidłowo stosuje zasady poznane na lekcjach.	Świetnie zna i poprawnie stosuje zasady poznane na lekcjach.	Doskonale zna i zawsze poprawnie stosuje zasady ortograficzne i interpunkcyjne poznane na lekcjach.
	Komunikacja	Przeważnie odróżnia język pisany od mówionego. Dość dobrze rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stara się stosować ją w wypowiedziach. Rzadko rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe. Zna w sposób ogólny pojęcia: <i>mowa zależna</i> i <i>mowa niezależna</i>.	Rozumie ogólne pojęcie stylu. Z pomocą wymienia sytuacje, w których trzeba nadać wypowiedzi specyficzny styl w zależności od adresata. Rozróżnia bardzo schematycznie normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.	Formułuje wypowiedzi dostosowane do adresata. Wyjaśnia różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka. Rozumie, na czym polega błąd językowy. Dobrze rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny. Potrafi dobrze stosować sposoby wzbogacania słownictwa.	Tworzy wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka w zadanym stylu. Analizuje wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi. Wspiera wypowiedzi informacją: prasową, z lektury, cytuje, itp. Bardzo dobrze rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.	Doskonale dostosowuje styl i formę wypowiedzi do odbiorcy, sytuacji i intencji komunikacyjnej. Zawsze wyraża poglądy, argumentuje, wnioskuje, rozwiązuje problemy, dokonując selekcji informacji.

			Z pomocą potrafi rozpoznać wyrazy rodzime i zapożyczone. Zna niektóre sposoby wzbogacania słownictwa. Na ogół rozpoznaje rodzaje wyrazów ze względu na znaczenie. Zna ogólne pojęcia: neologizm, archaizm, homonim, antonim, synonim. Stara się używać poprawnych form gramatycznych imion i nazwisk. Niekiedy odróżnia mowę zależną i niezależną, stara się przekształcać mowę zależną na niezależną i odwrotnie.	Świadomie stosuje neologizm, archaizm, homonim, antonim, synonim. Prawidłowo wprowadza do wypowiedzi mowę zależną i niezależną. Używa poprawnych form gramatycznych nazw miejscowych i mieszkańców.	Świetnie potrafi podać funkcję, cel stosowania neologizmów, archaizmów, homonimów, antonimów, synonimów. Świadomie wprowadza do wypowiedzi mowę zależną i niezależną i zapisuje poprawnie.	
Tworzenie wypowiedzi	Elementy retoryki Uczeń:	Na ogół odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie. Gromadzi podstawowy materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi. Zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi.	Stara się porządkować materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi. Redaguje prosty plan kompozycyjny własnej wypowiedzi. Przeważnie odróżnia przykład od argumentu. Przedstawiając własne zdanie, uzasadnia je przykładami.	Prawidłowo wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych. Przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego. Rzeczowo uzasadnia.	Funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę. Przeprowadza negocjacje zgodnie z podanym schematem.	Świadomie i celowo wypowiada się na podany temat, stosując odpowiednią do formy kompozycję i układ graficzny. Rozumie rolę akapitu w tworzeniu całości wypowiedzi.

	Formy wypowiedzi Uczeń:	Potrafi zredagować w sposób w miarę poprawny formy wypowiedzi poznane w klasach poprzednich. Podejmuje próby tworzenia wypowiedzi w następujących formach: recenzja, sprawozdanie, rozprawka, podanie, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad. Próbuje przekształcenia tekstu.	W miarę samodzielnie redaguje nowo poznane formy wypowiedzi. Tworzy dość spójne wypracowania. Wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym streszcza i parafrazuje.	Samodzielnie redaguje poszczególne formy wypowiedzi. Tworzy wypowiedź stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami.	Rozumie rolę akapitów, jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych. Tworzy oryginalne wypowiedzi, zachowując poprawność językową i ortograficzną.	Twórczo i funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne w tworzonych wypowiedziach. Chętnie tworzy oryginalne wypowiedzi, zachowując precyzję i poprawność językową. Świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach bogate słownictwo. Redaguje wzorcowe, bezbłędne teksty w różnych formach. Samodzielnie sięga do różnych źródeł informacji. Podejmuje próby własnej twórczości literackiej.
	Czytanie ze zrozumieniem Uczeń:	Prawidłowo odczytuje informacje zawarte w przekazach werbalnych i niewerbalnych. Przeważnie odpowiada na pytania, formułuje pytania do tekstu, wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego.	Dość dobrze rozumie symbole występujące w przekazach niewerbalnych, porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie. Na ogół zna różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką.	Odpowiednio dopasowuje symbole do przekazu. Podejmuje próby analizy tekstu: porównuje, klasyfikuje, wnioskuję, charakteryzuje, określa, argumentuje. Prawidłowo określa funkcje rodzajów piśmiennictwa: literatury pięknej, naukowej, popularnonaukowej, publicystyki.	Samodzielnie odczytuje informacje zawarte w przekazach niewerbalnych i werbalnych. Bardzo dobrze analizuje przeczytany tekst: wnioskuję, porównuje, klasyfikuje, ocenia, uzasadnia, przewiduje, argumentuje. Świetnie rozumie funkcje rodzajów piśmiennictwa.	Bez przeszkód analizuje i interpretuje teksty na poziomie dosłownym i przenośnym, odkrywając ukryte znaczenia. Samodzielnie dokonuje złożonej analizy tekstu, formułuje wnioski wykraczające poza jego dosłowne znaczenie.

		Niekiedy dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką.				
	Korzystanie ze źródeł informacji Aktywność własna ucznia Uczeń:	Stara się rozwijać nawyki systematycznego uczenia się. Czasami korzysta z informacji. Sporadycznie uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły.	W miarę rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich stara się korzystać z informacji. Dość systematycznie pogłębia swoją wiedzę przedmiotową.	Świadomie rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania, np. uczestniczy w konkursach szkolnych, zajęciach dodatkowych. Rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.	Często uczestniczy w projektach edukacyjnych oraz konkursach. Rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy. Chętnie uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie.	Krytycznie ocenia źródła informacji pod kątem ich wiarygodności i przydatności. Biegłe posługuje się słownikami, świadomie z nich korzysta, dobiera źródła informacji stosownie do potrzeb, gromadzi informacje. Samodzielnie doskonali formy zapisywania pozyskiwanych informacji.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności

Sprawdziany pisemne, testy (przeprowadzane po zakończeniu działu tematycznego, po omówieniu lektury) - zapowiadane z wyprzedzeniem

Kartkówki (obejmują materiał z 1-3 ostatnich lekcji lub dotyczące krótkich zagadnień, lub znajomości lektury) – zapowiadane lub niezapowiadane

Dyktanda (pisanie ze słuchu lub z pamięci sprawdzające znajomość zasad ortografii i interpunkcji) – zapowiadane lub niezapowiadane

Wypracowania klasowe – prace literackie (sprawdzające umiejętność tworzenia krótkich i dłuższych form wypowiedzi przeprowadzane po wprowadzeniu, omówieniu lub powtórzeniu danej formy) – zapowiadane z wyprzedzeniem lub oceniane na bieżąco

Wypowiedzi ustne (sprawdzające stopień opanowania omawianych zagadnień, lektur; udział w dyskusji w czasie lekcji) – ocenianie bieżące

Praca na lekcji (wykonywanie zleconych pisemnych zadań w zeszycie przedmiotowym, zeszycie ćwiczeń lub na karcie pracy stosownie do zagadnienia i potrzeb metodycznych) – ocenianie bieżące

Recytacja wybranych tekstów (sprawdzenie pamięciowego opanowania tekstu, interpretacji głosowej, dykcji) - zapowiadane z wyprzedzeniem

Projekty edukacyjne indywidualne lub grupowe (związane z wybranym zagadnieniem językowym, kulturowym, lekturą) - zapowiadane z wyprzedzeniem

Inne prace: referaty, prezentacje, inscenizacje, prace plastyczno-literackie (obejmują podane zagadnienie) – zapowiadane do przygotowania lub oceniane na bieżąco

Prace dodatkowe (opanowanie, zaprezentowanie materiału celem przygotowania się i udziału w konkursach tematycznych, literackich lub recytatorskich) – zapowiadane i uzgadniane z uczącym

Prace pisemne, sprawdziany, testy oceniane są w skali punktowej i przeliczane na ocenę wg zasad:

- do 29% punktów - niedostateczny
- 30% - 50% punktów – dopuszczający
- 51% - 70% punktów – dostateczny
- 71% - 90% punktów – dobry
- 91% - 99% punktów – bardzo dobry
- 100% punktów – celujący

Warunki i tryb uzyskania oceny wyższej

Możliwość uzyskania oceny wyższej ma każdy uczeń po spełnieniu warunków:

- rodzic lub uczeń wyraża chęć uzyskania oceny wyższej w formie pisemnej poprzez e-dziennik;
- uczeń przystąpił w ciągu roku szkolnego do wszystkich sprawdzianów i prac pisemnych;
- uczeń podejmował próby poprawy ocen niedostatecznych i dopuszczających ze sprawdzianów i prac pisemnych w wyznaczonym przez nauczyciela terminie.

Tryb uzyskania oceny wyższej:

- analiza poziomu spełnienia wymagań na ocenę przewidywaną i wyższą;
- wykonanie w terminie wyznaczonych przez nauczyciela zadań w formie ustnej, pisemnej z materiału, z którego uczeń nie spełnił wymagań na ocenę wyższą w ciągu roku szkolnego.